

Anna Królikowska
Akademia Ignatianum w Krakowie

Sprawozdanie z Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Wychowanie w Rodzinie. Konteksty historyczne i współczesne. Międzypokoleniowy dialog o wychowaniu i edukacji XVIII–XXI wiek”

Instytut Pedagogiki Uniwersytetu Wrocławskiego oraz Wydział Humanistyczny Karkonoskiej Państwowej Szkoły Wyższej w Jeleniej Górze byli gospodarzami III Międzynarodowej Konferencji Naukowej: *Wychowanie w rodzinie. Konteksty historyczne i współczesne. Międzypokoleniowy dialog o wychowaniu i edukacji XVIII–XXI wiek*, która odbyła się w Jeleniej Górze – Szklarskiej Porębie w dniach 15–17 maja 2014 r. Konferencję objęły swoim patronatem Polska Akademia Nauk oraz Towarzystwo Historii Edukacji.

III Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Wychowanie w Rodzinie. Konteksty Historyczne i Współczesne” w tym roku miała tytuł *Międzypokoleniowy dialog o wychowaniu i edukacji XVIII–XXI wiek*. Intencją organizatorów było zaprezentowanie tytułowego dialogu w wychowaniu

nie tylko w rodzinach polskich, ale również innych krajów. Polska jako kraj wielokulturowy (XVIII–poł. XX wieku) stała się płaszczyzną transgresji wartości, zwyczajów oraz tradycji. W zamiarze organizatorów ta bogata i barwna heterogeniczność miała się stać tłem rozważań na temat rodziny. Ten zamiar się urzeczywistnił, gdyż konferencja zgromadziła ponad 150 przedstawicieli nauki i praktyki pedagogicznej, reprezentujących około 100 ośrodków naukowych i placówek edukacyjnych z Polski, a także z kilkunastu innych krajów (Bośnia i Hercegowina, Chorwacja, Czechy, Estonia, Litwa, Łotwa, Rumunia, Serbia, Słowacja, Ukraina, Węgry, Włochy, USA).

To ogromne przedsięwzięcie wymagało odpowiedniej organizacji. Oprócz wystąpień plenarnych uczestnicy prezentowali wyniki swoich badań w 11 sekcjach:

1. Rozważania filozoficzno-pedagogiczne o rodzinie.
2. Obraz rodziny na łamach czasopism i w świetle literatury.
3. Przekaz źródłowy o rodzinie.
4. Powinności rodziny w tradycji europejskiej.
5. Matczyzna miłość, ojcowska opieka.
6. Rodzina w kontekście zagrożeń jej funkcjonowania.
7. Instytucjonalne wsparcie rodziny.
8. Przeobrażenia współczesnej rodziny.
9. Komunikacja wewnątrz rodziny.
10. Wychowanie dziecka do współczesnego społeczeństwa.
11. Relacje małego dziecka z rodziną i szkołą.

Podstawę naukowych rozważań autorów stanowiły bogate i zróżnicowane źródła: archiwalia, literatura pamiątnikarsko-wspomnieniowa i piękna, komiksy i czasopisma specjalistyczne, lektury szkolne, poradniki, film i media (Internet, telewizja), ale także własna praktyka edukacyjna oraz badania empiryczne z zastosowaniem różnych metod i technik. Nie sposób w krótkim sprawozdaniu zaprezentować wszystkich wątków podejmowanych podczas konferencji, dlatego przedstawię tylko wybrane tematy.

Interesującą i prognostyczną refleksję przedstawił prof. Folco Cimagalli z Libera Università Maria Ss. Assunta (Rzym) w referacie: *Rodzina jako wytwórca kapitału społecznego: rola stowarzyszeń rodzinnych we Włoszech*. Badacz wskazał na fakt, że włoski system opieki społecznej poszukuje nowych modeli, gdyż obecny system przechodzi od kilku lat kryzys strukturalny, który ma różne przyczyny, np. nadmierna sztywność, niezdolność do odpowiedzi na nowe potrzeby społeczne, nieumiejętność pokrycia coraz wyższych kosztów. Autor stawia pytanie o kształt systemu opieki społecznej za kilka lat. Jedną z prawdopodobnych hipotez na ten temat jest, jego zdaniem, rozwój tak zwanego „czwartego sektora”, repre-

zentowanego w swoisty sposób przez stowarzyszenia rodzinne. Jest to względnie nowe zjawisko, które zaczyna być dostrzegane na poziomie narodowym. W tym kontekście rodzina podejmuje się nowej roli – jest nie tylko obiektem politycznej uwagi, ale także prawdziwym motorem działań i zmian. Najważniejszym składnikiem tego zjawiska jest samopomoc wśród rodzin, które mają wspólny problem i które podejmują wspólne działania. Referat prezentował właśnie zarys tego zjawiska w kontekście ogólnonarodowym i sposoby pracy dla polityki socjalnej.

Ciekawe rozważania przedstawiła również Dr Luminita Dumănescu z Romanian Academy w referacie: *Dzieci, rodzice i „państwo–rodzic” w komunistycznej Rumunii*. Autorka pokazuje mechanizm wychowania socjalistycznego, którego celem jest wychowanie nowego człowieka, człowieka socjalistycznego. Jak pisał Stearns, „dzieci miały być stworzone na nowo”. Dziecko stało się przedmiotem wychowania państwowego, jako że „rodzice nie byli w pełni godni zaufania w spełnianiu zadania wychowania własnego dziecka i potrzebowali dodatkowego kierownictwa”. Autorka za cel swoich badań przyjęła ujawnienie zmasowanego wkroczenia państwa w życie rodziny, podejmowania się różnych ról charakterystycznych dla rodziców i dziadków, aby poprzez socjalizację dzieci w bardzo młodym wieku oraz kontroli, którą wprowadzono, spełnić wymagania partii komunistycznej. Podkreślała również związki pomiędzy ogłoszeniem równości płci, powszechnym szkolnictwem, formami wsparcia rodziny, matek i dzieci a charakterystycznymi cechami wychowania w okresie komunizmu.

Akademia Ignatianum w Krakowie była reprezentowana przez dr Annę Królikowską i dr Beatę Topij-Stempińską.

Anna Królikowska w referacie: *Dzieci nauczycielami swoich rodziców. Socjalizacja odwrotna we współczesnej rodzinie* zaprezentowała problematykę socjalizacji odwrotnej w rodzinie. Terminem „socjalizacja odwrotna” zwykło się określać zjawisko wdrażania starszego pokolenia przez młodsze w nowe warunki kulturowe (np. styl życia, moda, twórczość artystyczna). Ma ono miejsce w chwili szybkiej zmiany kulturowej. Problematyka socjalizacji dziecka czy nastolatka przez rodziców była przedmiotem analiz wielu naukowców, natomiast proces odwrotnej socjalizacji nie budził podobnego zainteresowania wśród badaczy. Pierwsze badania empiryczne w odniesieniu do socjalizacji odwrotnej były prowadzone dopiero pierwszych w latach XXI wieku w kontekście Internetu i handlu elektronicznego (Grossbart i in. 2002). Socjalizacja jest najpierw procesem jednokierunkowym (od rodzica do dziecka) i dokonuje się w dzieciństwie (Shah i Mittal 1997). Dwukierunkową staje się później. Socjalizacja odwrotna stanowi zatem fazę wpływu międzygeneracyjnego, która

Sprawozdania z konferencji/Reports from Conferences

ma swój początek w okresie adolescencji, ale może trwać przez całe życie. Celem badań w ramach podjętego tematu było ustalenie obszarów wpływu międzygeneracyjnego ze szczególnym uwzględnieniem socjalizacji odwrotnej.

Beata Topij-Stempińska wygłosiła referat: *Dyskurs o rodzinie na łamach „Przeglądu Powszechnego” w II RP*. Autorka zaprezentowała czasopismo oraz przeanalizowała zamieszczone w nim artykuły dotyczące rodziny. „Przegląd Powszechny” został założony w 1884 roku przez polskiego jezuitę Mariana Morawskiego. W II RP „Przegląd Powszechny” był jednym z tych czasopism, na łamach którego podjęto dyskurs o kondycji polskiej rodziny, jej problemach czy dylematach. Autorzy tekstów zwracali uwagę na rolę rodziny w wychowaniu, podejmowali zagadnienia dotyczące wychowania prorodzinnego. Przedstawiali interpretację „prawnej strony zagadnienia” dotyczącą rozwodów czy aborcji. Swoimi publikacjami chcieli również uwrażliwić czytelnika na sytuację polskich dzieci w rodzinie czy konieczność edukacji prozdrowotnej polskiej rodziny. Uczestniczyli w wydarzeniach związanych z problematyką rodzinną i poprzez raporty czy sprawozdania informowali społeczeństwo, np. o inicjatywach podejmowanych w tym zakresie. W „Przeglądzie Powszechnym” problematyką rodziny zajmował się między innymi Stanisław Podoleński SJ.

Wartość konferencji to nie tylko popularyzacja badań w określonym obszarze w formie referatów. O jej wartości stanowi również żywa dyskusja, wymiana myśli, kontakty osobiste. Pod tym względem omawiana konferencja może zostać uznana za udaną.